

MUZEUM STUTTHOF W SZTUTOWIE

Stutthof

ZESZYTY MUZEUM

3

DYREKTOR

mgr Janina Grabowska-Chalka

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO

1979

MUZEM STUTTHOF
— KRONIKA WYDARZEŃ

SESJE I KONFERENCJE

W dniach 5—6 listopada 1976 r. Muzeum Stutthof pod patronatem Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce zorganizowało dwudniowe sympozjum na temat „Sądownictwo, więziennictwo i obozy hitlerowskie w okręgu Gdańsk—Prusy Zachodnie w latach 1939—1945”. Sympozjum odbywało się w Stegnie. Wzięli w nim udział przedstawiciele Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Okręgowych Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich z Gdańska i Bydgoszczy, Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Instytutu Historii PAN, Instytutu Zachodniego, a także przedstawiciele muzeów na Majdanku, w Oświęcimiu, na Pawiaku, w Łambinowicach, Zarządu Głównego ZBoWiD, Zarządów Okręgowych ZBoWiD w Gdańsku, Elblągu i Bydgoszczy oraz przedstawiciele władz partyjnych i administracyjnych z Elbląga i Gdańska.

Program seminarium obejmował referaty i komunikaty przedstawiające obecny stan wiedzy o temacie.

W dniach 15—16 grudnia 1977 r. odbyła się w Państwowym Muzeum na Majdanku sesja naukowa na temat: „Ucieczki z hitlerowskich więzień i obozów koncentracyjnych jako forma oporu więźniów”. Wzięli w niej udział historycy z wielu ośrodków naukowych w kraju oraz byli więźniowie — uczestnicy ucieczek. Z ramienia Muzeum Stutthof uczestniczyli w sesji mgr Janina Grabowska i mgr Krzysztof Steyer.

Sesja ta stanowiła trzecie sympozjum poświęcone problematyce obozowego ruchu oporu. Podsumowano na niej dotychczasowy stan badań nad ucieczkami z hitlerowskich obozów oraz więzień jako formę oporu więźniów. Szczegółowo przeanalizowano motywy ucieczek, ich typy, zbilansowano je pod względem struktury ilościowej, narodowościowej, ukazano związki z ruchem oporu, podkreślono specyficzność obozów i więzień. Problemy poruszone w referatach, a następnie w dyskusji pozwoliły na uściślenie spornych kwestii, ewentualnie ich wyjaśnienie

UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

W latach 1976—1977 ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof skorzystało 45 osób, przebywając w pracowniach archiwalnych 220 dni. Udostępniono łącznie 78 500 j. a. dokumentów byłego obozu: akta personalne więźniów, księgi ewidencyjne, księgi zmarłych, listy transportowe, rozkazy komendanta, akta szpitala obozowego i wydziału gospodarczego. Z wymienionych dokumentów korzystali przede wszystkim pracownicy naukowci i studenci uniwersytetów w Toruniu i Gdańsku, piszący prace na tematy związane z historią obozu i eksterminacją ludności polskiej na Pomorzu. Z dokumentacji byłego obozu skorzystali także dziennikarze polscy i zagraniczni, pracownicy naukowci innych muzeów martyrologii, pracownicy Głównej i Okręgowych Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce.

W kwietniu 1977 roku zbierał materiały dotyczące obozu w Policach i esesmana Kurta Volkmana prokurator Sądu Krajowego we Frankfurcie n. Menem, Walter Griedel.

Na podstawie dokumentów przechowywanych w Archiwum Muzeum p. Andrzej Chudy weryfikował w okresie od czerwca do listopada 1977 r. nazwiska ofiar pochowanych na cmentarzu na Zaspie w Gdańsku.

Archiwum Muzeum Stutthof udzieliło 5900 odpowiedzi na zapytania w sprawie potwierdzenia pobytu w KL Stutthof byłym więźniom, ich rodzinom i instytucjom.

Muzealia ze zbiorów Muzeum Stutthof udostępniane były na wystawy organizowane poza terenem Muzeum: 68 pamiątek poobozowych i dzieł sztuki brało udział m. in. w międzymuzealnej wystawie „Pamięci ludzkiej tragedii”. Wystawa ta eksponowana była w Warszawie, Gdańsku i Malborku.

Rysunki i grafiki (22) byłego więźnia, artysty malarza Józefa Łapińskiego, pokazano na wystawie w salach Muzeum Elbląskiego, otwartej z okazji Miesiąca Pamięci Narodowej w 1977 r. Wkładem Muzeum Stutthof w obchody 60 rocznicy Rewolucji Październikowej była wystawa poświęcona martyrologii więźniów radzieckich w KL Stutthof, eksponowana w Elblągu w listopadzie i grudniu 1977 r. Na wystawie tej pokazano m. in. 19 pamiątek poobozowych związanych z pobytom więźniów radzieckich w obozie.

WIZYTY I DELEGACJE

- 25 IV 1976 — wizyta Pociągu Przyjaźni z ZSRR
- 25 IV 1976 — wizyta naukowców z Finlandii
- 30 V 1976 — wizyta pracowników Konsulatu Generalnego ZSRR z Gdańska
- 1 IX 1976 — wizyta związkowców z Portugalii
- 21 IX 1976 — wizyta dziennikarzy z RFN
- 29 IX 1976 — wizyta nauczycieli i instruktorów nauczania z RFN
- 18 X 1976 — wizyta przedstawicieli Zarządu Głównego Czerwonego Krzyża z RFN
- 31 X 1976 — X rajd turystyczny ku czci ofiar faszyzmu, zorganizowany przez koło PTTK przy Marynarce Wojennej w Gdyni
- 14 XI 1976 — uczestnicy Rejsu Przyjaźni z ZSRR
- 27 XI 1976 — wizyta Paula Kerna — konsula generalnego NRD w Gdańsku
- 3 XII 1976 — wizyta Ernesta Albrechta — premiera Dolnej Saksonii
- 25 I 1977 — wizyta uczestników Pociągu Przyjaźni z ZSRR
- 27 II 1977 — wizyta stoczniovców z NRD
- 20 III 1977 — wizyta Aleksandra Hay — prezesa Międzynarodowego Czerwonego Krzyża z Genewy
- 7 IV 1977 — delegacja oficerów Armii Radzieckiej
- 21 IV 1977 — wizyta Zrzeszenia Prawników z RFN
- 5 V 1977 — wizyta stoczniovców z Danii
- 22 V 1977 — wizyta Hansa Klosa — I burmistrza Hamburga
- 26 V 1977 — wizyta dziennikarzy i filmowców z RFN
- 1 VI 1977 — delegacja nauczycieli i kuratorów wychowania z Czechosłowacji
- 29 VI 1977 — wizyta Willy Brandta — przewodniczącego SPD
- 4 VII 1977 — wizyta działaczy polonijnych z Belgii
- 15 VII 1977 — delegacja działaczy partyjnych z Kaliningradu
- 24 VII 1977 — wizyta naukowców z RFN
- 1 X 1977 — wizyta przedstawicieli Przedsiębiorstwa Gospodarki Rybnej ZSRR

KONTAKTY Z MUZEUM W RAVENSBRÜCK

W dniach od 30 kwietnia do 6 maja 1976 r. delegacja pracowników Muzeum Stutthof przebywała na zaproszenie Muzeum Ravensbrück w NRD. Członkowie polskiej delegacji wzięli udział w pochodzie pierwszomajowym w Fürstenbergu, następnie zwiedzili Muzeum Ravensbrück, okolice Waren i Feldbergu.

Od 3 do 6 maja delegacja uczestniczyła w wycieczce po NRD, podczas której zwiedzano Karl-Marx-Stadt, Eisenach, Wartburg, Erfurt, Weimar, teren byłego obozu koncentracyjnego Buchenwald, a następnie podobozu Langenstein-Zwiberg pod Magdeburgiem.

Podczas pobytu w NRD zapoznano się z problematyką innych muzeów martyrologicznych. W rozmowach z pracownikami wymieniono doświadczenia oraz omówiono perspektywy dalszej współpracy między muzeami.

W ramach wymiany pracowników między Muzeum Stutthof a Muzeum Ravensbrück przebywał w NRD nasz pracownik mgr Andrzej Gąsiorowski. Celem wyjazdu było zapoznanie się z historią obozu Ravensbrück i metodami pracy Muzeum. Dyrektor Muzeum Helena Heim przedstawiła mgr. Gąsiorowskiemu bieżący plan pracy, zapoznała z działalnością poszczególnych działów Muzeum oraz z częścią ekspozycyjną. Następnie mgr Gąsiorowski zapoznał się z dokumentacją poobozową i innymi archiwaliami, a także literaturą dotyczącą FKL Ravensbrück oraz filmoteką.

W ramach pracy mgr Gąsiorowski miał przygotować projekt nowego scenariusza wystawy polskiej w części ekspozycyjnej Muzeum.